

Τίτλος Μαθήματος: Νεότερη Ελληνική Ιστορία: Κοινωνικοοικονομικές και πολιτισμικές προσεγγίσεις

Κωδικός μαθήματος: IE ΙΠ1000

Διδάσκων: Σακκής Δημήτριος, dsakkis@uth.gr

Είδος Μαθήματος: Επιλογής

Εξάμηνο: 6ο

Μονάδες ECTS: 5

Περιγραφή του μαθήματος- στόχοι: Στόχος του μαθήματος είναι η παρουσίαση και κριτική εξέταση ζητημάτων με αφετηρία την ιδεολογική υποδομή, τις κοινωνικοοικονομικές δομές του αρτισύστατου Ελληνικού κράτους, την μετανάστευση, την εκπαίδευση και την ιδεολογική της θεμελίωση, τα φαινόμενα του 'πολιτιστικού πατριωτισμού', του μεγαλοϊδεατισμού και του ευεργετισμού. Εξετάζονται ζητήματα που αναφέρονται στην κατάσταση του αγροτικού και αστικού πληθυσμού κατά τον 19^ο αιώνα, τα στοιχεία που συγκροτούν την εθνική ταυτότητα των Ελλήνων, αλλά και το εκπαιδευτικό σύστημα, όπως το θεσμικό πλαίσιο λειτουργίας του, οι οικονομικές παράμετροι της εκπαιδευτικής πολιτικής, η κοινωνική διαστρωμάτωση και η πρόσβαση των παιδιών στην εκπαίδευση, η εκπαίδευση των θηλέων και ο ρόλος του εκπαιδευτικού συστήματος στην αναπαραγωγή των κοινωνικοπαραγωγικών σχέσεων. Ακόμη, τίθενται προς πραγμάτευση θέματα κοινωνικής και πολιτισμικής κατάστασης του παιδιού και της γυναίκας κατά τον 19^ο αιώνα και ανιχνεύονται οι ζυμώσεις και οι προοπτικές που θα οδηγήσουν στη νέα οικονομικοκοινωνική και πολιτισμική πραγματικότητα του εικοστού αιώνα.

Αξιολόγηση: Η αξιολόγηση του μαθήματος περιλαμβάνει (α) γραπτές εξετάσεις στο τέλος του εξαμήνου και (β) παροχή δυνατότητας συγγραφής μιας κατ' οίκον προαιρετικής εργασίας, που αξιολογείται έως 30% επί του τελικού βαθμού στην γραπτή εξέταση στο τέλος του εξαμήνου.

Διδακτική Μεθοδολογία: Διαλέξεις, συζητήσεις, εισαγωγή θεωρητικών ζητημάτων με βάση την βιβλιογραφία, αναστοχασμός.

Διδακτέα- εξεταστέα ύλη και βιβλιογραφία του μαθήματος: Ως διδακτέα και εξεταστέα ύλη θεωρούνται τα περιεχόμενα των διαλέξεων και τα αντίστοιχα συγγράμματα, όπως ορίζονται στη συνέχεια.

Λέξεις κλειδιά: Κοινωνικοοικονομικές δομές Ελληνικού κράτους, Μετανάστευση, Εκπαίδευση και ιδεολογική θεμελίωση, 'Πολιτιστικός πατριωτισμός', Ευεργετισμός, Εθνική ταυτότητα Ελλήνων, Οικονομικές παράμετροι εκπαιδευτικής πολιτικής, Εκπαίδευση θηλέων, Κοινωνική και πολιτισμική κατάσταση παιδιού, Κοινωνική και πολιτισμική κατάσταση γυναίκας.

Διάγραμμα περιεχομένων του μαθήματος

1^η Εβδομάδα: Εισαγωγή. Το αρτισύστατο Ελληνικό κράτος,. Η κατάσταση του αγροτικού και αστικού πληθυσμού κατά τον ΙΘ΄ αιώνα. Η Ελληνική κοινωνία απέναντι στην ‘αρρώστια της φτώχειας’, μετά την απελευθέρωση.

2^η Εβδομάδα: Κοινωνικές και ιδεολογικές παράμετροι συγκρότησης της νεοελληνικής κοινωνίας. Οι θεσμοί στην Ευρώπη.

3^η Εβδομάδα: Ο αγροτικός τομέας της οικονομίας. Η διανομή των εθνικών γαιών και το αγροτικό ζήτημα.

4^η Εβδομάδα: Εμπόριο και ναυτιλία- Αγροτική ανάπτυξη- Βιοτεχνίες της Υπαίθρου- Εκβιομηχάνιση.

5^η Εβδομάδα: Το πρώτο κύμα ανάπτυξης και η ανάδειξη των νέων αστικών κέντρων. Ο Ελληνισμός της Διασποράς.

6^η Εβδομάδα: Η εσωτερική και εξωτερική μετανάστευση.

7^η Εβδομάδα: Το θεσμικό πλαίσιο λειτουργίας του εκπαιδευτικού συστήματος. Από τα οράματα στην πραγματικότητα. Αρχαιακές μαρτυρίες.

8^η Εβδομάδα: Οικονομικές παράμετροι της εκπαιδευτικής πολιτικής του Όθωνα. Η κοινωνική διαστρωμάτωση και η πρόσβαση των παιδιών στην εκπαίδευση. Αρχαιακές μαρτυρίες.

9^η Εβδομάδα: Η εκπαίδευση των θηλέων. Ο ρόλος του εκπαιδευτικού συστήματος στην αναπαραγωγή των κοινωνικοπαραγωγικών σχέσεων.

10^η Εβδομάδα: Αναζητώντας την ιδεολογική θεμελίωση της εκπαίδευσης στις απαρχές της ίδρυσης του ελληνικού κράτους: Ο ‘πολιτιστικός πατριωτισμός’.

11^η Εβδομάδα: Αναζητώντας την ιδεολογική θεμελίωση της εκπαίδευσης στην Ελλάδα του ΙΘ΄ αιώνα: Ο μεγαλοϊδεατισμός και ο ευεργετισμός στην εκπαιδευτική τους διάσταση.

12^η Εβδομάδα: Η θέση της Ελληνίδας κατά τον ΙΘ΄ αιώνα: Κοινωνικοπολιτισμική προσέγγιση. Γυναίκα και απασχόληση κατά την νεότερη περίοδο στην Ελλάδα.

13^η Εβδομάδα: Στοιχεία για την οικονομική, κοινωνική και πολιτισμική κατάσταση του αγοριού κατά τον ΙΘ΄ αιώνα: Νομικές και κοινωνικές αντιλήψεις. Η νέα οικονομικοκοινωνική και πολιτισμική πραγματικότητα στις απαρχές του εικοστού αιώνα: στο δρόμο προς τον εκσυγχρονισμό της νεοελληνικής κοινωνίας. Ανατροφοδότηση.

Συγγράμματα

- Σακκής Δ.Α., *Νεοσύστατο Ελληνικό κράτος (1833-1848): οικονομικές, κοινωνικές και πολιτισμικές συνιστώσες της εκπαιδευτικής πραγματικότητας*, Τυπωθήτω Αθήνα 2001 (e-learn).

- Σακκής Δ.Α., *Η Εκπαίδευση στις Νοτιοδυτικές Κυκλάδες κατά την Α΄ Οθωνική περίοδο (1833-1843)*, Σύλλογος προς Διάδοσιν Ωφελίμων Βιβλίων, Αθήνα 1997 (e-learn).
- Σακκής, Δ.Α. & Αντωνίου, Α.Α., *Όψεις Νεοελληνικής Ιστορίας (1833-1945): κοινωνία, οικονομία, εκπαίδευση*, Gutenberg, Αθήνα 2008.
- Τσουκαλάς Κ., *Εξάρτηση και αναπαραγωγή ο κοινωνικός ρόλος των εκπαιδευτικών μηχανισμών στην Ελλάδα (1830-1922)*, Θεμέλιο, Αθήνα 1987.

Προτεινόμενη βιβλιογραφία

Αντιμάν Μ.Ε., *Βία και πονηριά. Άντρες και γυναίκες σ' ένα ελληνικό χωριό*, Καστανιώτης, Αθήνα 1990

- Αβδελά Έ. και Ψάρρα Α. (επιμ.), *Σιωπηρές Ιστορίες. Γυναίκες και φύλο στην ιστορική αφήγηση*, Αλεξάνδρεια, Αθήνα 1997.
- Βαρίκα Ε. *Η Εξέγερση των Κυριών. Η γένεση μιας φεμινιστικής συνείδησης στην Ελλάδα 1833-1907*, Κατάρτι, Αθήνα 1996.
- Δερτιλής Γ.Β., *Ατελέσφοροι ή Τελεσφόροι; Φόροι και Εξουσία στο Νεοελληνικό Κράτος*, Αλεξάνδρεια, Αθήνα 1993.
- Δημαράς Κ.Θ., *Ελληνικός Ρωμαντισμός, 7 Νεοελληνικά Μελετήματα*, Ερμής, Αθήνα 1982.
- Δημαράς Α.- Βασιλού- Παπαγεωργίου Β., *Από το κοντύλι στον υπολογιστή 1830-2000. Εκατόν εβδομήντα χρόνια ελληνική εκπαίδευση με λόγια και εικόνες*, Μεταίχμιο με τη συνεργασία του ΕΛΙΑ, Αθήνα 2008.
- Ζιώγου-Καραστεργίου Σ., *Η μέση εκπαίδευση των κοριτσιών στην Ελλάδα (1830-1893)*, ΙΑΕΝ, Αθήνα 1986.
- Κρεμμυδάς Β., «Το εμπόριο και η Ναυτιλία 1775- 1835», στο *Εισαγωγή στη Νεοελληνική Οικονομική Ιστορία (18ος- 20ος αιώνες)*, Τυπωθήτω, Αθήνα 1999, σσ.13-43.
- Λαμπράκη- Παγανού Α., *Η Εκπαίδευση των Ελληνίδων κατά την Οθωνική περίοδο*, Βιβλιοθήκη Σοφίας Ν. Σαριπόλου, Αθήνα 1988.
- Ληξουριώτη Γ. Δ., *Κοινωνικές και νομικές αντιλήψεις για το παιδί τον πρώτο αιώνα του νεοελληνικού κράτους*, Δωδώνη 1986.
- Μάουρερ Γ. Λ., *Ο Ελληνικός Λαός: Δημόσιο, Ιδιωτικό και Εκκλησιαστικό Δίκαιο από την έναρξη του αγώνα για την ανεξαρτησία ως την 31 Ιουλίου 1834*, Χαϊδελβέργη 1835, μετ. Όλγας Ρομπάκη, Τολίδης, Αθήνα 1976.
- Μαραγκουδάκη Ε., *Εκπαίδευση και Διάκριση των Φύλων. Παιδαγωγικά αναγνώσματα στο Νηπιαγωγείο*, Οδυσσέας, Αθήνα 1993.
- Μπουζάκη Σ., *Νεοελληνική Εκπαίδευση (1821- 1985)*, Gutenberg, Αθήνα 1987.

- Μουσούρου Λ. Μ., *Γυναίκα, απασχόληση και οικογένεια στην Ελλάδα και αλλού*, Εστία, Αθήνα 1985.
- Παπαδόπουλος Γ. Γ., *Ο περί δημοτικών σχολείων νόμος*, Αθήνα 1864.
- Σακκής Δ.Α., “Κοινωνικοοικονομικές και πολιτισμικές προσεγγίσεις στη Νεοελληνική Ιστορία”, *Μνημοσύνη*, τ.13, Αθήνα (1997), σσ.143-198.
- Σακκής Δ. Α., “Οι πρώτες προσπάθειες για την οργάνωση της πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης των κοριτσιών στο νεοσύστατο κράτος. Η περίπτωση του αλληλοδιδασκτικού θηλέων Θήρας”, *Νέα Παιδεία*, 80 (1996), σσ. 125- 135.
- Σακκής Δ. Α., “Κοινωνικοεπαγγελματικές δομές και εκπαίδευση στις Νοτιοδυτικές Κυκλάδες κατά τα πρώτα χρόνια της Ανεξαρτησίας”, *Παιδαγωγική Επιθεώρηση*, τ. 23 (1996), σσ. 61- 96.
- Σακκής, Δ.Α., «Η θέση της Ελληνίδας κατά τον ΙΘ΄ αιώνα: Κοινωνικοπολιτισμική προσέγγιση», στα *Πρακτικά 3^{ου} Πανελληνίου Συνεδρίου ‘Γυναίκα και Παράδοση. Η γυναίκα στην οικογενειακή και κοινωνική ζωή, την παιδεία, τον πολιτισμό και την εργασία’*, (Επιμ. Δ. Σακκής et. ΑΙ.), Καρδίτσα 2010, σσ.37-54.
- Σακκής Δ.Α., «Αναζητώντας την ιδεολογική θεμελίωση της εκπαίδευσης στις απαρχές της ίδρυσης του ελληνικού κράτους: ελληνικός μεγαλοϊδεατισμός και ευεργετισμός στην πολιτιστική τους διάσταση», *Πανόραμα Ιστορίας της Εκπαίδευσης, Όψεις και απόψεις, Νεοελληνική Εκπαίδευση 1821-2010*, τ.Β΄, (επιμ. Σ. Μπουζάκης), Gutenberg, Αθήνα 2011.
- Σακκής Δ.Α., «Η εξέγερση των Θεσσαλών αγροτών και ο τύπος του 1910», *Καρδιτσιώτικα Χρονικά*, τ. VI, Καρδίτσα 2003.
- Σακκής Δ.Α., «Το Θεσσαλικό ζήτημα στον τύπο του 1910», εφημ. *Ελευθεροτυπία*, 1 Μαρτ. 2001.
- Σκοπετέα Έ., *Το “Πρότυπο Βασίλειο” και η Μεγάλη Ιδέα. Όψεις του εθνικού προβλήματος στην Ελλάδα (1830- 1880)*, Πολύπτυχο, Αθήνα 1988.
- Φουρναράκη Ε., *Εκπαίδευση και Αγωγή των κοριτσιών. Ελληνικοί προβληματισμοί (1830-1910)*, ΙΑΕΝ, Αθήνα 1987.
- Χασιώτης Γ., “Η παρ’ ημίν Δημοτική Εκπαίδευσις από της αλώσεως της Κωνσταντινουπόλεως μέχρι σήμερον”, *Ο εν Κωνσταντινουπόλει Ελληνικός Φιλολογικός Σύλλογος*, τ. Η΄ (1873- 1874).
- Ψυχογιός Δ. Κ. *Το ζήτημα των εθνικών γαιών, Αγροτική Τράπεζα της Ελλάδος*, Αθήνα 1994.
- Perentidis S., Théodore Zygomalas et sa paraphrase de la synopsis minor, Σάκκουλας, Αθήνα 1994.
- Gellner E., *Nations and Nationalism: New Perspectives on the Past*. Blackwell Publishers, Oxford 1983.
- Mouzelis N., *Modern Greece: Facets of Underdevelopment*. Holmes and Meier Publishers Inc., New York 1978.

- Sakkis D. A., "The Professional Categories and Social Structure of the free Greek State". *Archives of Economic History*, Volume XII, No 1-2, January- December 2001, pp. 353-373.
- Sakkis D. A., "Cultural patriotism' in the Southern Balkans: The Case of Greece (1833-1848)", *Balkan Studies*, Volume 41, No 1-2, pp. 43-81.